

IMPLIKACIJOS YPATUMAI J. BALTUŠIO „PARDUOTOSE VASAROSE“

JUOZAS ABARAVIČIUS

Stilistiškai nagrinėjant grožinį kūrinį, aptariant jo sudedamųjų elementų esteti-
nį svarbumą, tiriant, kaip tekste randasi loginė-dalykinė ir emocinė informacija, ir
kitais atvejais – nepakanka iškelti aikštėn tik eksplicitiškai išreikštos reikšmės
struktūrą, bet svarbu yra analizuoti ir tai, kas kalbos ženklais formaliai nepasakyta,
bet ką skaitytojas suvokia iš teksto vidinių ryšių struktūros, reikšmės visumos.

Ne vienas žodžio meistras taip komponuoja meninę visumą, kad apstokai
informacijos, ypač konotatyvios, kūrinyje išreiškia kalbos nelinijiškaisiais ryšiais¹.
Be to, tą informaciją kartais taip savitai įprasmina, „užkoduoja“, kad implikaci-
jos² kūrimo, jos raiškos priemonės pamatuotai galima nagrinėti kaip kūrinio ar
autorius individualiojo stiliaus reiškinį.

Straipsnio tikslas – panagrinėti keletą rašytojo J. Baltušio kūriniams, daugiau-
sia romanui „Parduotos vasaros“, būdingų implikacijos atvejų ir aptarti jų raiškos
lingvistinius-stilistinius ypatumus.

Suvaikyti, aptarti papildomos loginės bei emocinės informacijos turinį, struk-
tūrą nėra paprasta: ji reiškia ne vienu būdu. Apskritai imant, stilistinio turinio
vienetai pastoviai nekoreliuoja su kalbos kuriuo lygmeniu ir gali būti reiškiami ir
eksplicitiškai bei implicitiškai, ir stilistiškai nuspalvintais, ir visai neutraliais vie-
netais³.

Jau paskelbta darbų, kur tokia „slaptoji“ teksto informacija, iš tradicijos vadi-
nama potekste, argumentuotai nagrinėjama kaip lingvistinis reiškinys, kur iš-
keliamą įdomių išvadų apie to reiškinio esmę, struktūrą⁴.

¹ Linijiškaisiais ryšiais straipsnyje vadinami teksto kalbos vienetų nuoseklios eilės prasmi-
niai ryšiai, o nelinijiškaisiais – įvairioji „per distanciją“ išdėstyti teksto kalbos vienetų prasmi-
niai ryšiai.

² Implikacija čia suprantama kaip „papildomas prasminis ir emocinis turinys, realizuoja-
mas nelinijiškaisiais teksto vienetų ryšiais“. Žr. Кухаренко В. А. Типы и средства вы-
ражения импликации в английской художественной речи (на материале прозы Э. Хемингу-
эя). – „Филологические науки“, 1974, № 1, с. 72.

³ Žr. Азнаурова Э. С. Очерки по стилистике слова. Ташкент, 1973, с. 29.

⁴ Сильман Т. И. Подтекст как лингвистическое явление. – „Филологические науки“,
1969, № 1, с. 84–90; taip pat: Silman T. I. Die Unterbedeutung (Subtext) als sprachliche
Erscheinung. – In: Actès du Xe Congrès international des linguistes..., v. III, Bucarest, 1970,
p. 351–355.

T. Silman yra pagrindusi požiūrį, kad potekstė esanti „išsklaidytas distanciškas pakartojimas“⁵. Ji remiantis bent dviejų viršūnių struktūra, grįžimu prie to, kas vienu ar kitu būdu jau egzistavo arba pačiame kūrinyje, arba toje projekcijoje, kuri krepiama iš kūrinio į tikrovę⁶.

Tokią potekstės sudėtį V. Kucharenko laiko vienu iš implikacijos tipų ir, regis, motyvuotai vadina distanciškuoju reikšmės realizavimu⁷. Šio esmė tokia. Kūrinyje iškyla vidinių reikšmių ir konotacijų, kai paaiškėja, jog anksčiau perskaitytas vienetas yra ne tik to konteksto paprastas elementas, bet yra ir nelinijiškojo, kartais gerokai nutolusio konteksto atramos mazgas, kai suvokiama autorių remiantis ankstesnio pasakojimo ar jo dalies prasme. Dėl to, mintimis grįžus prie pradinės situacijos, kiek kitaip, pilniau, suprantama pirmojo vieneto kontekstinė reikšmė, iškilusios konotacijos visuma⁸. V. Kucharenko nuomone, kuo labiau nutolusios viena nuo kitos distanciškojo reikšmės realizavimo pradžios ir pabaigos grandys, tuo daugiau žinių apie implikuojamąjį įvykį išdėstoma tekste, esančiame tarp jų, tuo didesnė implikacija slypinti paskutinėje frazėje⁹.

Čia, beje, pridurtina, jog ne vien tik distancijos ilgis lemia implikacijos dydį, bet ir minėtųjų pradžios bei pabaigos grandžių nelinijiškieji ryšiai su trečiaisiais, ketvirtaisiais ir t. t. elementais, kontekstų prasminis talpumas, antrojo semantinio plano buvimas ir kiti faktoriai.

Kitur to reiškinių, vadinamo potekste, lingvistinė esmė traktuojama kitaip¹⁰. Tai suprantama: jis visapusiškai dar neištirtas. Kiekviena pozityvi išvada svarbi. Bet reikia kai ką ir tikslinti. Pavyzdžiui, lingvistiškai netiksli yra potekstės sąvoka. Anot K. Hauzenblazo (K. Hausenblas), čia kalbėtina apie poprasnę, t. y. „slaptą“ turinio struktūrą, išskylančią betarpiškai iš komunikato (kartais jo dalies) struktūros, – o tekstas juk tas pats¹¹.

Šiam nagrinėjimui, be kita ko, kiek parankesnė yra stilistinės implikacijos sąvoka (žr. p. 7): ji apima įvairesnius papildomos konotatyvios informacijos atvejus.

J. Baltušio „Parduotose vasarose“¹² įvairių implikacijos apraiškų nemaža. Čia nagrinėjami tokie tipiškесni jos atvejai:

⁵ Сильман Т. И. Указ. соч., с. 85.

⁶ Сильман Т. И. Указ. соч., с. 84.

⁷ V. Kucharenko išskiria to, kas vyko anksčiau, implikaciją ir vienalaikę implikaciją. Pastarąją vadina distanciškuoju reikšmės realizavimu. Žr. Кухаренко В. А. Указ. соч., с. 78.

⁸ Žr. ten pat.

⁹ Žr. ten pat.

¹⁰ Žr., pvz., Киселева Р. А. Интерпретация подтекста в рамках стилистики декодирования. – В кн.: Экспрессивные средства английского языка. Л., 1975, с. 78.

¹¹ Žr. Hausenblas K. Vysatvba jazykových projevů a styl. Praha, 1971, s. 107.

¹² Šaltinio metriką žr. p. 14.

- 1) implicitiškas loginis bei emocinis turinys nuoseklios siužeto raidos nutraukimo vietoje;
- 2) netiesioginė subjektų ar objektų charakteristika;
- 3) pasakotojo-personažo vardo implicitiškumas;
- 4) asociacijų kūrimas, distanciškai realizuojant reikšmę.

1. Plėtodamas kūrinio siužetą, komponuodamas meninę visumą, J. Baltušis, kaip ir kiti rašytojai, neretai nutraukia nuoseklų pasakojimą, linijskai reiškiamą turinį ir už teksto korpuso palieka vaizduojamojo įvykio, reiškinio ir pan. pradžią, kitą tarpsnį, pabaigos etapą ir t. t. Tokiais atvejais nuoseklios siužeto linijos (tarkim, A————B) nutraukimo taškuose (pvz., n..... n^x), t. y.

esti papildomo loginio ir emocinio turinio. Pažymėtina, jog tokios vietos aktyvina skaitytojo mintį, vaizduotę, nes reikia suvokti, kas palikta už linijsko teksto. Iš daugelio teaptarsiu vieną kitą tokio tipo pavyzdį.

[Į pamoką įsiveržęs Levukas] (...) *prilapnojo artyn ir dusdamas ėmė berti:*

– *Tu eik namo... greitai! Tėtė liepė, ir mama... Tuoj eik!*

– *Kas pasidarė?*

– *Atvažiavo...*

Aš supratau. Žvilgtelėjau į mokytoją. Ji linktelėjo galvą. Visi aplinkui tylėjo. Mokytoja palydėjo mane į priemenę. Stipriai suspaudė man petį.

– *Išlydėti ateisiu, – pasakė tyliai. – Tu nebijok!*

O namie, užėmęs veik pusę mūsų trobelės, sėdėjo ant suolo nepažįstamas žmogus.

IV 26¹³.

Saikingas to konteksto reikšmės neišsamumas netrukdo suprasti, apie ką čia kalbama. Viena, čia praleistos nediskrečios pasakojimo dalys (płg.: *Grižom su Levuku namo, o ten pamatėme* (...), o diskretesnės (płg.: *Atvažiavo žmogus tavęs vežtis piemenauti* (...)) ar pan.), kad būtų didesnė emfazė, reiškiamos implicitiškai, bet jos nesunkiai atkuriamos, nes apie „piemenų pirkimą“ tekste (IV 22–24) jau buvo informacijos. Ryškūs čia implikacijos išoriniai požymiai. Pirmiausia tai teksto segmentinės sudėties suprastinimas, žymimas grafiškai (trumpi su pridūrimais sakiniai, daugtaškiai ir pan.). Toks sintetišką kalbos segmentinės sudėties suglaudinimas įmanomas todėl, kad „verbalizuotieji komponentai jungia ir neverbalizuotųjų reikšmę, ir modalumą“¹⁴. Pastebėtina, jog implicitiškai informatyvios čia, kaip ir daugelyje kitų nagrinėjamojo kūrinio vietų, dialogo replikų „sandūros“.

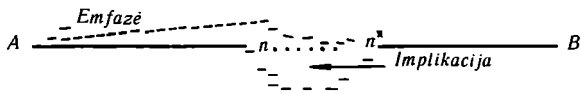
¹³ Arabiškieji skaitmenys žymi šaltinio puslapį.

¹⁴ Инфантова Г. Г. Экономия сегментных средств в синтаксисе современной русской разговорной речи. Автореф. докт. дис. Л., 1975, с. 15.

Kartais, prieš nutraukiant nuoseklų pasakojimą, vis stiprinama emfazė, teikiama vis emociškesnė eksplicitiška informacija. Tada tokioms konotacijos lieka ir nuoseklios siužeto linijos nutraukimo vietoje, nors čia prasideda jos atoslūgis. Tipiškas tokių atvejų pavyzdys yra kontekstas, kur vaizduojama, kaip Levukui gaila išvedamos žalutės, ir baisu, kad mama nemirtų (stiprėjanti emfazė).

Taip jie [tėvas ir žalutė] ir išėjo abu pro vartus.

O tos pačios dienos vakarą mūsų trobelėje jau sukiojosi žilabarzdis didelio ūgio žmogus. IV 148. Plg.:

Numanomas turinys, kad žalutė tėvas pardavė ir, gavęs pinigų, pakvietė gydytoją, kalba neišreikštas. Bet jis suvokiamas iš situacijos, iš konteksto reikšmės. Ne tokie ryškūs, kaip pirmajame pavyzdyje, čia ir implikacijos rodikliai. Ją čia žymi rašytojo komentaras, nelinijiški ryšiai, taip pat temporaliniai elementai (*O tos pačios dienos vakarą* (...)).

Apertųjų tipo implikacijos dažnos romane. Nemaža jų ir kituose kūriniuose. Tačiau jomis rašytojas labiau neišsiskiria iš kitų. Išsiskiria jis kitkuo – polinkiu nutrauktą linijšką pasakojimą papildyti apibendrinamosiomis struktūromis, paprastai tokiomis, kurios nurodo vietas, laiko ar kitokius įvyki o, reiškinio vyksmo parametrus. Pvz., tokiomis:

Taip atėjo pirmoji mano išginimo diena. V 205. *Taip pasibaigė tą vakarą kalbos apie Stanislovą.* V 211. *O paskui taip irėjo mūsų namuose* (...). V 211.

Žinoma, dėl to nedidėja implikacija. Beje, dėl to ne vienoje vietoje gerokai apsilpsta ar visai dingsta stilistinis nelauktumo efektas. Bet tokių apibendrinamųjų struktūrų (jų apstu visoje rašytojo kūryboje), suprantama, kitokia ir paskirtis: jos stambiu planu vaizduoja ne taip svarbias pasakojimo grandis, sieja diskrečiasias jo dalis į vienumą. Ir čia terūpėjo nurodyti tokios implikacijos nutraukto siužeto vietos savitumą, reguliarumą kaip rašytojo stiliaus žymę.

Apskritai papildoma konotatyvi informacija, išskylanti ten, kur nutraukiamas linijškas turinys, gerokai išplečia vaizdų perspektyvą, padidina konte kstų vaizduojamąją galią.

2. Būdingas nagrinėjamajam (ir ne tik tam) kūriniui polinkis implicitiškai charakterizuoti įvairius personažus, kartais kitus vaizduojamuosius dalykus. Konkrečiau kalbant, rašytojas linkęs pradėti implicitiškai vaizduoti kurį subjektą ir tik pamažu, vėliau pereina prie jo esmės eksplikacijos. Tokia pasakojimo perspektyva neretai yra būdingo modelio:

L vietoje	→	veikia, pasirodo, pamatomas	→	kažkoks, nepažįs- tamas	→	subjektas S _n objektas O _n
		kaip atrodo, → ką veikia, ką kalba		Pamažu paaiškėja:		S _n tai A O _n tai B

Pvz.:

Kažkaip kartą, begandydamas miške, pamačiau aš artėjant nepažįstamą žmogų. Ėjo jis smėlingu takeliu, ramiai pasiramsciuodamas nulaužtu pušies šakigaliu. Neaukštas, pakumpusiais pečiais, krypuojančios eisenos ir mažyčių, gudrių lyg žebenkšties akių. [Ir t. t. Apie Povilą Dovydonį.] IV 105.

Iš diendaržio kyštelėjo galvą kažkoks berniokėlis, pamatė mus, nusišiepė, ėmė artintis. Ėjo lyg antinas, pasikrypuodamas į abu šonus, o jo keliai trynėsi tarpusavy. Atrodė seniai išaugęs iš pusbernių, bet ūgio nedidelio, lyg būtų nutaręs amžinai pusberniui likti. [Ir t. t. Apie Pauruką.] V 26.

O pakrūmės kelelyje pasirodė žmogus. Ėjo nežinia iš kurios pusės, rėmėsi kreiva lazda (...). [Ir t. t. Apie Petrą Dovydonį.] V 439.

Su tokia ar panašia vaizduojamąja perspektyva apibūdinami ir samdytojas šeimininkas (IV 26–28), taip pat gydytojas (IV 148–149), Poviliokas (IV 165–167), Dirdienė (IV 171–172), Alyzas (IV 186), Indrišius (IV 199–200), Albinėlis (V 34), Untulis (V 140), Barčius (V 343–344), Kikildžių Juozapėlis (V 374) ir kai kurie kiti personažai.

Kadangi rašytojas dažniausiai neskuba skelbti, kas vienu ar kitu atveju vaizduojama, tai skaitytojas, pats perprasdamas tokias charakteristikas, implicitiškai nusprendžia, kaip reikėtų vertinti kurį personažą.

Pamažu, dažniausiai iš subjektyvių šaltinių, išskyla svarbių duomenų, detalių, padedančių objektyviau vertinti tai, kas vaizduojama. Taip sukuriamas implicitiškas emocionalus vaizdavimo fonas¹⁵. Toks fonas konotatyvesnis esti ten, kur vaizduojamieji asmenys, reiškiniai vertinami subjektyviai prieštaringai. Pvz., Albinėlis įsitikinęs esąs „gaspadorius“. Piemenukui jis – „gal kačių gaspadorius“. Dovydoniui jis „užvadėlis“, kuris „minutės be darbo nepabus“ (V 34–35). Subjektyviai sudvejinta ar sutrejinta informacija verčia skaitytoją nustatyti, kur tiesa. Implicitiškas emocionalus fonas ypač ryškus ten, kur subjektai, kiti vaizduojamieji dalykai charakterizuojami pabrėžiamai alternatyviai, prieštaringai, nesuderinamomis opozicijomis, ypač ten, kur statomų priešpriešais opozicijų informacija reiškiamą būdingu modeliu: kaip sako X, kaip sako Y. Pvz.:

Atėjo kaimynas Tekonis. Geradarys Tekonis, už kurį mes turim melstis dieną ir naktį, kaip sako motina, arba blakė ir kraujalakis Tekonis, kuriam mes turim linkėti blogo dieną ir naktį, kaip sako tėvas. IV 16.

¹⁵ Plg. Хованская З. И. Принципы анализа художественной речи и литературного произведения. Саратов, 1975, с. 317.

Mūsų mokykla ne kur kitur, o vis to paties geradarijo Tekonio namuose. Ir labai gera mokykla, reikia pasakyti. Visa kamara čia paskirta mokslui, kaip tvirtino pats Tekonis, arba tik blogoji jos pusė, kaip sako mano tėvas.
IV 25.

Iš tokios informacijos skaitytojui, be abejo, kils papildoma išvada, kaip reikia objektyviai vertinti vaizduojamuosius dalykus. Pažymėtina, jog aptariamasis modelis yra ryškus išorinis implikacijos rodiklis. Bet papildomą turinį čia esant juntame ir iš vidinių signalų: informacijos alternatyvaus organizavimo, konteksto turinio antiteziškumo.

Kai opozitai ne tokie priešaringi, ne tokie alternatyvūs, papildomos išvados kyla menkesnės. Plg.:

[Garliūnienė] *Žadina visus keturis, prausia ir veda į „prijutą“, kaip sako ji pati, arba prieglaudon, kaip sako mūsų motina.* Svd I 16.

Koks implicitiškas sprendimas gali kilti skaitytojui šiuo atveju? Nebent kaip kalba atskiri personažai.

Rašytojas ir kitais atvejais linkęs dvejetaini informaciją, pvz., taip:

Štai šitaip viską apsvarstęs, arba, kaip dabar priimta sakyti, apmąstęs, aš ir nuvykau į Rygą (...). Svd I 6.

Žinoma, vertinamosios informacijos, konotatyvaus turinio čia kur kas mažiau.

Objektų ir subjektų vertinamoji informacija romane labiau užkoduota ir slaptesnė esti tada, kai reiškiami implikacinėmis detalėmis¹⁶. Tai tokios detalės, kurios iškeldamos to, kas vaizduojama, išorinį bruožą, atskleidžia vidinę prasmę, skiriančiąsi nuo išoriškos apraiškos¹⁷. Jų randame tiek nagrinėjamajame romane, tiek kituose kūriniuose. Tokia, pvz., yra romano vieta, kur vaizduojamas Jonas, ant žibalinukės deginantis savo ranką (IV 70–71). Skaitant tą kontekstą, kyla minčių apie tai, kokios „audros“ turėtų šėlti samdinio (negavusio žemės, netekusio mylimosios) širdyje, jei taip daroma. Dešifruoti tokių detalių objektyvią esmę padeda kontekstas.

Kartais viena implikacinė detalė tampa savotišku kodu kitai suprasti. Pvz., kodėl „*Antanėlį (...)* kiekvieną naktį pradėjo kankinti baisus troškulys“, kodėl jis „*stačiai duso nuo troškulio*“ ir eidavo gerti (V 257), aiškėja iš kitos implikacinės detalės: be saiko daug prisivalgiusiai Mortai „*būdavo karšta miegoti*“, tai „*nusispardydavo ji nuo savęs viską, o kad buvo dar karšta, tai atplėšdavo ir marškinius kone iki pažastų, ir gulėjo šitaip*“. (V 257).

Analogiškos implikacinės detalės, ypač būdingos romano novelėms „Kiškėlis šypso“, „Virtu ažuolai“ ir kitoms, kūrinių tekstą daro turtingą konotacijų, itin in-

¹⁶ V. Kucharenko terminas. Žr. Кухаренко В. А. Язык Э. Хемингуэя (Опыт лингвостилистического исследования языка писателя). Автореф. докт. дис. М., 1972, с. 13–14.

¹⁷ Žr. Кухаренко В. А. Язык... с. 13–14.

formatyvų, su antruoju semantiniu planu. Čia ir implikacijos žymių teksto išorinėje sandaroje sunkiau pastebėti: jų daugiau informacijos vidinėje struktūroje.

3. Keletas minčių apie piemenuko-pasakotojo vardo implikaciją. Kritikos straipsniuose pasitaiką apibendrinimai „bevardis piemenukas“, stilistiškai žvelgiant, netikslūs. Piemenukas turi vardą, tik šis rašytojo valia meniniais sumetimais ir I, ir II romano dalyse įprasminamas implicitiškai. Plg.:

[Alyzas] – *Tu kuo vardu?*

Aš pasisakiau. IV 188.

– *O ko tas šventakupris vardo nesisako?*

Aš tuoj pat pasakiau. V 429.

Sunkiau nusakyti tokios vardo implikacijos turinį. Bet aišku, jog ji skaitytoji gali kelti ir kelia papildomų minčių, pvz., kad tokio pasakotojo reiškiamą tiesą turi daugiau apibendrinimo galios, kad ryški piemenuko distancija nuo kitų personažų, kad pagaliau nėra pamato tapatinti autorių su pasakotoju, kaip ir piemenuką vadinti Albertu (literatūros kritikos straipsniuose yra tokių faktų).

4. Stilistiškai konotatyvų romano tekstą rašytojas kuria ir distanciškai realizuodamas kalbos vienetų reikšmę (sąvokos esmė apibūdinta šio str. p. 8). Tokio pobūdžio implikacijų kūrinyje itin apstu. Pateiksiu tik vieną kitą pavyzdį. Sakysim, žaismingai, nejučiom pradedamas „šeško“ epizodas – žavėjimusi „pėdom pėdėlėm sniege“ (V 122), toliau jis iškyla jau rimtesniais šeško gaudymo ir jo „dalybų“ vaizdais. Bet informacijos sudėtis čia ne ką teprašoka kalbos linijiškos grandinės paprastą leksinių reikšmių sumą. Perskaitę novelės pabaigoje Dovydonio žodžius „*Taigi šitą puspūrę tau mano šeškas atpylė!*“ (V 129) ir kitą kontekstą, mintimis grįžę prie buvusių vaizdų, pajuntame papildomos informacijos aktualizavimą, suvokiame to epizodo svarumą kūrinio perspektyvai, nužymėtai jau novelės pavadinimu „Šeškai“.

Asociacijos ypač būdingos dialoginės kalbos teikiamai (dažnai įvairiomis užuominomis) informacijai. Dėl nelinijiškai organizuoto konteksto prasmiškai nuolat turtėja konotacijomis papildomas implicitiškas turinys. Pvz., skaitytoją, jau žinantį, koks likimas ištiko Stanislovą ir Lauryną, intriguoja Kazytės užuomina Antanėliui: „*Betrūksta, kad tu numirtum!*“ (V 260), kaip ir daugiau jų, išdėstytų tekste, o ypač Kazytės atviresnis prisipažinimas Klemensui:

„*Antanėlis, ir tas – nebeilgam.*“ (V 287). Mintimis grįžęs prie pradžios situacijų, skaitytojas dėl to geriau supras anksčiau perskaitytų romano vietų prasmę, Kazytės poelgių tikruosius motyvus.

Analogiškos asociacijos, toks distanciškas reikšmės realizavimas¹⁸, kaip ir apskritai įvairios implikacijos apraiškos, yra vienas iš būdingųjų romano stiliaus ypatumų, o savitesnės, paplitusios daugelyje kūrinių implikacijos laikytinos rašytojo individualiojo stiliaus žyme.

¹⁸ Kitų pavyzdžių aptarimą žr. Abaravičius J. Žodžio reikšmės meninis aktualizavimas J. Baltušio kūriniuose. – „Kalbos kultūra“, 1976, sąs. 31, p. 48.

Sutrupinimai

IV–V – Baltušis J. Parduotos vasaros. – Raštai. T. IV–V. V., 1959–1969.
Svd I – Baltušis J. Su kuo valgyta druska. T. I. V., 1973.

ОСОБЕННОСТИ ИМПЛИКАЦИИ В „ПРОДАННЫХ ГОДАХ“ Ю. БАЛТУШИСА

Резюме

В статье рассматриваются несколько характерных случаев стилистической импликации, самобытность ее выражения.

Кроме обычных случаев, в местах разрыва последовательных сюжетных линий романа обнаруживается дополнительное коннотативное содержание, выражаемое более типичным способом.

Выявляются модели имплицитного изображения и характеристики персонажей. Характеристики нередко строятся на сугубо субъективных, иногда раздвоенных до взаимоисключающих, данных о предмете речи. При восприятии такой противоречивой информации у читателя возникает дополнительное имплицитное суждение о сущности изображаемого. Оценочная коннотация нередко выражается имплицитными деталями, поток ассоциаций рождается из недосказанного, намеков, особенно в репликах диалогической речи, а также при дистантной реализации значения в тексте.